

یادداشت

کودک قانون مدار؛ چرا و چگونه؟

تربیت اجتماعی کودکان یکی از مهم‌ترین وظایف دولت، خانواده و نهادهای آموزشی است. همچنین پرورش ابعاد اجتماعی کودکان باعث

محمد مهدی سینا صی

مدرس دانشگاه و پژوهشگر حقوق بین‌الملل کودکان

عملکرد بهتر ذهنی، عاطفی و روانی آن‌ها می‌شود. وقتی فرهنگ‌سازی به صورت یک فرآیند از سنین کودکی آغاز شود، می‌توان منتظر اثربخشی عمیق آن در آینده بود. در جوامع مدرن، حقوق به عنوان چارچوبی برای تنظیم روابط اجتماعی و تضمین حقوق و تکالیف افراد نقش حیاتی ایفا می‌کند. آگاهی از حقوق و تعهدات، یکی از پیش شرط‌های ایجاد جامعه‌ای عادلانه و پایدار است. با این حال، اغلب، آموزش حقوق به کودکان که پایه‌گذاران آینده‌ی جامعه هستند، نادیده گرفته می‌شود. سواد حقوقی به معنای آگاهی از اصول، مفاهیم و قواعد حقوقی است که افراد را قادر می‌سازد حقوق و وظایف خود و دیگران را درک کرده و در تعاملات اجتماعی و حقوقی به درستی عمل کنند. در مورد کودکان، این مفهوم شامل آموزش مفاهیمی چون حقوق بنیادین، تکالیف مدنی، سازوکارهای حل و فصل اختلافات و آشنایی با ساختارهای حقوقی جامعه است.

ضرورت آموزش سواد حقوقی به کودکان نسل آلفا چیست؟

۱- پیشگیری از نقض حقوق کودکان؛ آموزش حقوقی به کودکان می‌تواند از وقوع نقض حقوق آنها جلوگیری کند. کودکان با آگاهی از حقوق خود، از جمله حق بر آموزش، حق بر سلامت و حق بر حمایت در برابر خشونت، می‌توانند در برابر تخلفات احتمالی از خود دفاع کنند یا از طریق مجاری قانونی اقدام کنند.

۲- تقویت مشارکت اجتماعی و مدنی؛ آگاهی کودکان از حقوق و تکالیف مدنی، آن‌ها را برای مشارکت فعال در جامعه آماده می‌کند که این امر می‌تواند منجر به تقویت فرهنگ قانون‌مداری و ارتقای مسئولیت‌پذیری در نسل آینده شود.

۳- کاهش آسیب‌های اجتماعی؛ یکی از عوامل اصلی آسیب‌های اجتماعی، عدم آگاهی از قوانین و مقررات است. آموزش سواد حقوقی به کودکان می‌تواند آنها را از رفتارهایی که منجر به مشکلات قانونی می‌شود، بازدارد و احتمال ارتکاب جرائم را در آینده کاهش دهد.

۴- ایجاد فرهنگ حقوقی پایدار؛ آموزش کودکان به عنوان نخستین مرحله از ایجاد فرهنگ حقوقی در جامعه عمل می‌کند که این آموزش می‌تواند به نهادینه شدن احترام به حقوق دیگران و پایبندی به قوانین در جامعه منجر شود.

ابزارها و روش‌های آموزش سواد حقوقی به کودکان چیست؟

۱- ادغام در نظام آموزشی رسمی؛ مفاهیم حقوقی باید به صورت تدریجی و متناسب با سن کودکان در برنامه‌های درسی مدارس گنجانده شود. این آموزش می‌تواند شامل دروس مستقل یا تلفیق با دروس مرتبط مانند مطالعات اجتماعی و اخلاق باشد.

۲- آموزش غیررسمی و مشارکتی؛ برگزاری کارگاه‌ها، نمایش‌های تعاملی و فعالیت‌های گروهی می‌تواند مفاهیم حقوقی را به شیوه‌ای جذاب و مؤثر به کودکان منتقل کند.

۳- استفاده از فناوری و رسانه‌ها؛ رسانه‌ها و ابزارهای دیجیتال، از جمله بازی‌های آموزشی، انیمیشن‌ها و اپلیکیشن‌ها، ابزارهای کارآمدی برای آموزش حقوقی به کودکان به شمار می‌روند.

چالش‌ها و ملاحظات در این حوزه چیست؟

۱- پیچیدگی مفاهیم سخت و ثقیل حقوقی؛ یکی از چالش‌های اصلی، ساده‌سازی مفاهیم حقوقی برای درک کودکان است. استفاده از زبان ساده و مثال‌های ملموس در این زمینه ضروری است.

۲- مقاومت فرهنگی و اجتماعی؛ در برخی جوامع، ممکن است والدین یا نهادها سستی به دلایل فرهنگی یا مذهبی در برابر آموزش حقوقی به کودکان مقاومت نشان دهند. مقابله با این نگرش‌ها نیازمند افزایش آگاهی عمومی است.

۳- نیاز به متخصصان مجرب؛ آموزش حقوقی به کودکان باید توسط معلمان و متخصصانی انجام شود که هم به دانش حقوقی و هم به روش‌های آموزش کودکان تسلط دارند.

آموزش سواد حقوقی به کودکان ضرورتی انکارناپذیر در مسیر دستیابی به جامعه‌ای آگاه، عادلانه و پایدار است. این آموزش نه تنها از حقوق کودکان حمایت می‌کند، بلکه نقش کلیدی در پرورش شهروندانی مسئولیت‌پذیر و قانون‌مدار دارد. برای تحقق این هدف، تدوین سیاست‌های آموزشی جامع، تأمین منابع مناسب و جلب مشارکت والدین و نهادهای اجتماعی ضروری است. جامعه‌ای که کودکانش از حقوق و تکالیف خود آگاه باشند، می‌تواند در مسیر توسعه‌ای پایدار و مبتنی بر عدالت حرکت کند.

بدانیم

تعلیم با طعم لذت

ترغیب کودک به تعلیم می‌تواند چالش برانگیز باشد، اما با استفاده از روش‌های مناسب می‌توان این فرآیند را لذت‌بخش کرد. در ادامه چندین راهکار برای ترغیب کودکان به یادگیری آورده شده است:

ایجاد محیط یادگیری مثبت: محیط آرام، فضایی آرام و بدون حواس‌پرتی برای یادگیری فراهم کنید. / کوراسیون جذاب: از پویسترها و تصاویر آموزشی استفاده کنید تا محیط جذاب‌تر شود.

استفاده از بازی و سرگرمی: بازی‌های آموزشی: از بازی‌های آموزشی و معماها برای یادگیری استفاده کنید. / آموزش از طریق داستان: داستان‌های جذاب و آموزنده می‌توانند به یادگیری کمک کنند.

تشویق و پاداش: تشویق مثبت: با تعریف و تمجید از تلاش‌های کودک، او را تشویق کنید. / پاداش: به کودک برای دستاوردهای کوچک پاداش دهید.

ارتباط و مشارکت: گفت‌وگو: درباره موضوعات مختلف با کودک صحبت کنید و نظر او را بپرسید. / مشارکت در فعالیت‌ها: در فعالیت‌های آموزشی مانند کتاب‌خوانی یا پروژه‌های علمی با کودک مشارکت کنید.

تعیین اهداف کوچک: اهداف قابل دستیابی: اهداف کوچک و قابل دستیابی برای کودک تعیین کنید تا احساس موفقیت کند. / پیگیری پیشرفت: پیشرفت کودک را پیگیری کنید و او را در جریان موفقیت‌هایش قرار دهید.

الگو بودن: مدل‌سازی رفتار: خودتان به یادگیری و مطالعه علاقه‌مند باشید تا کودک شما نیز از شما الهام بگیرد. / به اشتراک‌گذاری تجربیات: تجربیات یادگیری خود را با کودک به اشتراک بگذارید.

تنوع در روش‌های یادگیری: روش‌های مختلف: از روش‌های مختلف یادگیری مانند دیداری، شنیداری و عملی استفاده کنید. / استفاده از تکنولوژی: از نرم‌افزارها و اپلیکیشن‌های آموزشی بهره‌بردارید.

با استفاده از این روش‌ها، می‌توانید به کودک خود کمک کنید تا به یادگیری علاقه‌مند شود و از این فرآیند لذت ببرد.

(شهروند) در گفت‌وگو با کارشناسان عملکرد دانش آموزان ایرانی در آزمون تیمز ۲۰۲۳ رابرسی می‌کند

تلنگری دیگر به نظام آموزشی

کارشناسان ضعف در برنامه‌ریزی درسی، تأثیر کرونا و چالش‌های اجتماعی را از دلایل افت عملکرد دانش آموزان در چهار سال اخیر می‌دانند و بر لزوم اصلاحات فوری در نظام آموزشی کشور تأکید دارند

[مریم رضاخواه] دانش‌آموزان ایرانی در آزمون تیمز ۲۰۱۹ نسبت به آزمون سال ۲۰۱۵ پیشرفت داشتند و عملکردشان در دو درس ریاضی و علوم پایه با رشد همراه بود. اما نمرات دانش‌آموزانی ایرانی در آزمون تیمز ۲۰۱۵ نسبت به دوره قبل آزمون سال ۲۰۱۱، سقوط چشمگیری داشت و پیشرفت سال ۲۰۱۹ تازه توانست ایران را به جایگاه خود در سال ۲۰۱۱ نزدیک کند با این وجود ایران در طول ۲۸ سال گذشته به معیار متوسط جهانی نمره (۴۷۵) نرسیده است.

افت نمرات دانش‌آموزان ایرانی در سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۳ در آزمون تیمز (TIMSS)، بار دیگر زنگ خطر کیفیت پایین آموزش در کشور را به صدا درآورد. این آزمون که عملکرد دانش‌آموزان در دروس ریاضی و علوم را در پایه‌های چهارم و هشتم می‌سنجد، به عنوان یکی از معتبرترین مطالعات تطبیقی در عرصه آموزش، اطلاعات مهمی در مورد روند پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان حدود ۶۰ کشور جهان را فراهم می‌کند. با وجود شرکت ۲۲۴ مدرسه در پایه چهارم و ۲۲۴ مدرسه در پایه هشتم و ۱۲ هزار و ۳۰۰ دانش‌آموز ایرانی در تیمز ۲۰۲۳ نتایج نشان می‌دهد که ایران ضعف بسیاری در این حوزه دارد. آزمون تیمز، سطح پیشرفته نمره ۶۲۵، سطح بالا ۵۵۰، سطح متوسط ۴۷۵ و سطح پایین نمره ۴۰۰ دارد، دانش‌آموزان ایرانی در ریاضی پایه چهارم نمره ۴۲۰ را کسب کردند، یعنی همان سطح پایین! بدتر اینکه این نمره نسبت به سال ۲۰۱۹ که نمره ۴۴۳ بود، کاهش پیدا کرده است.

همچنین در پایه هشتم نیز، دانش‌آموزان ما نمره ۴۲۳ را کسب کردند که این نیز نسبت به نمره ۴۴۶ در سال ۲۰۱۹ کاهش یافته است. از کشورهای منطقه ترکیه، آذربایجان، ارمنستان، کویت، عمان، قطر، عربستان، قزاقستان، ازبکستان و بحرین در ارزیابی شرکت داشتند، که همه آنها به جز عربستان، عملکرد بهتری نسبت به ایران داشتند.

به گفته علیرضا کاظمی، وزیر آموزش و پرورش، یکی از راه‌های قضاوت و بررسی سطح کیفیت آموزش و پرورش، آزمون‌های تیمز و پرلز هست؛ بنابراین ضرورت دارد تا کارگروهی در این زمینه تشکیل و نقشه راهی در این باره تدوین شود. اکنون این سوال مطرح می‌شود که با وجودی که ایران سابقه پرورش دانشمندان و نخبگان بسیاری بوده است چرادر آزمون تیمز ۲۰۲۳ پسرفت فاحشی در علوم و ریاضی داشته است؟ «شهروند» در گفت‌وگو با کارشناسان حوزه آموزش، دلایل این افت آموزشی را بررسی می‌کند.

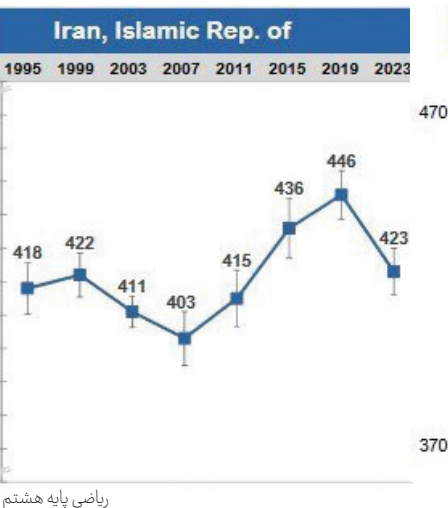
نقش مدرسه و خانواده در پیشرفت تحصیلی

طبق نتایج آزمون تیمز، وضعیت اجتماعی-اقتصادی «بالا تر» با پیشرفت بیشتر دانش‌آموزان پایه چهارم در دروس ریاضی و علوم ارتباط مستقیم دارد.

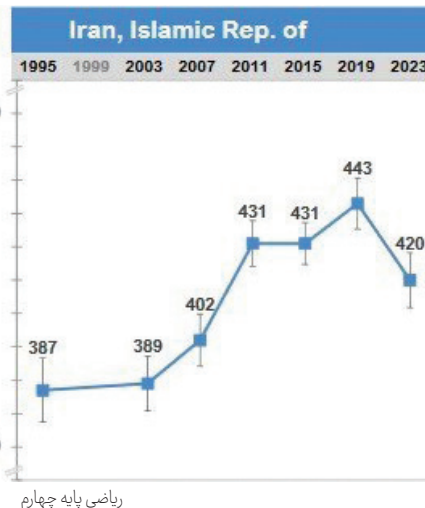
از همه‌گیری کرونا تا کمبود منابع و زیرساخت‌ها

نابرابر به اینترنت و ابزارهای دیجیتال، بسیاری از دانش‌آموزان در مناطق محروم را از آموزش با کیفیت محروم کرده است.

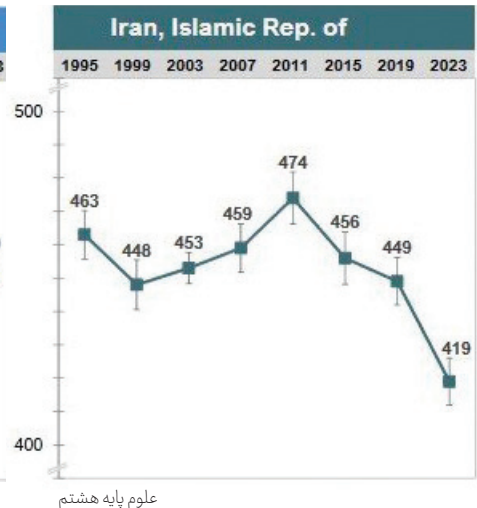
او دلیل دیگر را کیفیت پایین محتوا و روش‌های آموزشی می‌داند: «محتوای کتب درسی به ویژه در حوزه ریاضیات و علوم، قدیمی یا غیرکاربردی است و با نیازهای روز دنیا همخوانی ندارد. تأکید بیش از حد بر حفظیات و عدم آموزش مهارت‌های تفکر نقادانه و حل مسئله، باعث شده است که دانش‌آموزان نتوانند در آزمون‌های بین‌المللی عملکرد خوبی داشته باشند. همچنین فشارهای اقتصادی و اجتماعی علل دیگر این افت آموزشی است. مشکلات اقتصادی و کاهش توان مالی خانواده‌ها برای تأمین هزینه‌های آموزشی، تأثیر منفی بر کیفیت تحصیل دانش‌آموزان داشته

ریاضی پایه هشتم

ریاضی پایه چهارم

علوم پایه هشتم